

Acta Publica

INSIKT 2020:1

Skattetillägg

En värdefull källa vid granskning av personer och företag

Beslut om skattetillägg avslöjar fusk och slarv med skatt. Sedan dubbelbestraffningen för skattebrott upphörde 2013 är skattetillägg ofta den enda påföljden för brott mot skattelagstiftningen. För bakgrundskontroller av företag och individer kan besluten därför ge ett viktigt bidrag till helhetsbilden.

Inledning

Skattetillägg är en avgift som Skatteverket påför en person eller ett företag som lämnat felaktiga uppgifter som underlag för beskattning. Besluten om skattetillägg avslöjar vilka företagare som har betalat svarta löner och som har låtit företag ta privata levnadsomkostnader. De berättar om vem som har försökt slippa betala skatt på vinsterna från onlinespel eller på försäljningar av hus eller värdepapper. I dokumenten kan man se vilka svenska medborgare som har avslöjats i internationella härvor som Panamadokumentet eller Paradisläckan.

Vid en seriös bakgrundskontroll eller personkartläggning kan det vara viktigt att granska Skatteverkets beslut om skattetillägg. Sedan dubbelbestraffningen för skattebrott och -förseelser upphörde 2013 är skattetillägget ofta den enda påföljden för brott mot skattelagstiftningen. Sådan brottslighet går alltså inte att kontrollera via ett belastningsregisterutdrag eller i tingsrätternas brottmålsarkiv.

*Katrin Westling Palm,
generaldirektör,
Skatteverket.*

Beslut om skattetillägg i Acta Publica

Acta Publica har sedan decennier en omfattande inhämtning av handlingar från Skatteverket och skannar löpande allt från kontrollavgifter på grund av brister i personalliggare till återbetalning av alkoholskatt.

Sedan 2006 skannar Acta Publica samtliga omprövningsbeslut med skattetillägg som fattats av, eller förankrats hos, särskilt kvalificerad beslutsfattare. Det handlar om 100 000-tals beslut om fusk och slarv i stort och smått. Bland de som får betala dryga straffavgifter, dagligen kallat "skatteböter", finns såväl börsnoterade storbolag som individer utan näringsverksamhet.

Beslut om skattetillägg är en värdefull källa vid research av personer och företag. I Skatteverkets underlag framgår ofta omständigheter i personers och företags ekonomi, som annars inte är offentliga.

Skatteverkets lagringsregler innebär att dessa beslut gallras på myndigheten efter sju till elva år. Därmed har Acta Publicas arkivkunder en unik tillgång till dokument om fusk och slarv med skatter som inte finns existerar någon annanstans. I denna Insikt går vi igenom beslutstypen och ser vilken information den innehåller.

Vad är ett skattetillägg?

Ett skattetillägg är en avgift som påförs en person eller ett företag som – av slarv eller med uppsåt – lämnat oriktiga uppgifter till Skatteverket som lett till felaktig skatt. Utöver den skatt som undanhållits påförs ock-

så en avgift på maximala 40 procent av det undanhållna beloppet. Denna avgift kallas lite slängigt för ”skatteböter”, även om det formellt är en administrativ avgift.

Skattetillägg regleras i 49 kap. 4 § SFL och paragrafen lyder:

4 § Skattetillägg ska tas ut av den som på något annat sätt än muntligen

1. under förfarandet har lämnat en oriktig uppgift till ledning för egen beskattning,

eller

2. har lämnat en oriktig uppgift i ett mål om egen beskattning.

Skattetillägg enligt första stycket 2 får dock tas ut bara om uppgiften inte har godtagits efter prövning i sak.

Det krävs varken uppsåt eller oaktsamhet för att kunna påföra skattetillägg då det inte finns krav på subjektiva rekvisit som ska uppfyllas vid oriktig uppgift.¹

Därför vill lagstiftarna straffa de som inte betalar rätt skatt

Grundargumentet mot skatteundanhållande är i grunden att skatt utgör finansieringen av den välfärdsstat som de folkvalda beslutat om. Att undanhålla skatt anses därför vara detsamma som att erodera välfärd.

Svartjobb slår mot etablerade skötsamma företag. De som lyfter av kostnadsställen som relaterar till skatt kan erbjuda lägre priser och konkurrera ut företag som gör rätt för sig. Men det slår också mot dem som utför svarta jobb, som går miste om sjukersättning, föräldrapenning, framtida pension, semesterersättning och det skydd som en arbetstagare har i form av försäkringar och arbetslagstiftning.

Skattetilläggets rättsliga grunder

Bestämmelser om skattetillägg infördes 1972.² Lagstiftarna önskade ett sanktionssystem som var enkelt, rationellt och som inte belastade rättsväsendet. Skatteverket, som redan utredde brott och förseelser, fick också uppgiften att handlägga och påföra skattetillägg.

Före år 2013 kunde en person i Sverige både påföras skattetillägg och dömas för skattebrott för en och samma gärning. Europadomstolen ansåg då inte att det svenska förfarandet var att anse som dubbelbestraffning.³ Också Högsta domstolen och dåvarande Regeringsrätten var av samma åsikt.⁴ Inte heller lagstiftarna var angelägna om att aktivt arbeta för en annan ordning. Spekulativt kan kausalitet föreligga med det faktum att skattetilläggen årligen drar in över en miljard kronor till statskassan.

Idag anses dock förfarandet stå i strid med förbudet mot dubbelbe-

¹ Prop. 2002/03:106 s. 136-137.

² SOU 2009:58 s. 502.

³ Rosenqvist mot Sverige, no. 60619/00, den 14 september 2004.

⁴ RÅ 2009 ref. 94 och NJA 2010 s. 168 I och II.

straffning i Europakonventionen. Ne bis in idem innebär att en person inte får lagföras eller straffas för samma brott mer än en gång i samma land.⁵

I en plenumdom i juni 2013 meddelade Högsta Domstolen, HD, att den som ålagts att betala skattetillägg inte också kan dömas för skattebrott.⁶ HD-prejudikatet innebär att skattebrott ofta inte längre provas i domstol.

Så avslöjar dokumenten oredovisade inkomster

Det finns två huvudsakliga sätt att sänka sin skatt genom skattetraxan: att minska den beskattningsbara intäkten eller att överdriva kostnaderna i verksamheten. Här går vi igenom några exempel på metoder som, med mindre framgång, prövats för att sänka skatten genom att undanhålla intäkter.

Krögaren

I restaurangnäringen är ett vanligt skattefusk att inte redovisa alla intäkter för försäld mat och sprit. Skatteverket kan ta till flera metoder för att kontrollera redovisningen. Det finns exempel på hur verket räknat pizzakartonger och studerat varuinköp för att därefter konstatera skillnader mot uppgiven försäljning. Den beskattningsbara differensen kan vara kännbar.

I ett fall, som drevs vidare till Kammarrätten i Stockholm, granskade Skatteverket en asiatisk restaurang, som misstänktes för undanhållande av intäkter. Genom att studera restaurangens inköp av ris och nudlar och jämföra med Livsmedelverkets portionsuppgifter från boken "Mått för mat" kunde verket slå fast att restaurangen undanhållit runt en miljon kronor i intäkter under ett beskattningsår. För de båda delägarna innebar granskningen att de upptaxerades med runt en miljon kronor och att de dessutom fick betala straffskatt på sexsiffrigt belopp.

[Kammarrätten i Stockholm. Dom i mål 6590-6597-10. Hela akten inklusive dom i förvaltningsrätt och Skatteverkets beslut finns i Acta Publicas arkiv.]

Tandläkaren

2019 granskade Skatteverket cirka 70 privata tandläkarkliniker som misstänktes för svarta intäkter. I 50 av fallen visade sig misstankarna vara välgrundade. Metoden, som klinikerna använde, gav avkastning

⁵ Principen finns i Europakonventionen genom artikel 4 i dess sjunde tilläggsprotokoll samt även i artikel 50 i EU:s rättighetsstadga.

⁶ NJA 2013 s. 502.

i båda ändarna. Till Skatteverket redovisade klinikerna ett litet antal patienter medan de till Försäkringskassan, som betalar ut tandvårdsstöd, redovisade ett betydligt större antal patienter. Det var inte ovanligt att de fuskande klinikerna hittade på patienter eller fejkade omfattande behandlingar.

En skånsk tandläkare granskades för två taxeringsår. Sammanlagt hade han mörkat cirka 700 000 kronor i oredovisade patientintäkter. Därtill hade han inte redovisat ersättningar från Försäkringskassan. Konsekvensen blev kraftiga skattetillägg. Tandläkaren överklagade vad han ansåg var ”Skatteverkets hypotetiska resonemang” till förvaltningsrätten, som i dom 10 mars 2020 avlog överklagandet.

[Förvaltningsrätten i Malmö. Dom i mål 4055–4057–19. Hela akten inklusive Skatteverkets beslut finns i Acta Publicas arkiv.]

Pokerspelaren

Vid spel ska intäkterna beskattas medan förlusterna inte får dras av. Innebörden av den principen kan göra det lockande att inte ta upp vinster som inkomster, kanske i synnerhet vinster som kan antas vara osynliga för Skatteverket, härrörande till exempel från internetspel i andra länder.

En pokerspelare lät under flera år sina inkomster i form av vinst från internet-poker förbli oredovisade i deklarationerna. Det handlade inte om små belopp. Ett år hade han vunnit nästan fem miljoner kronor. Ett annat strax under tre miljoner kronor. Enligt gällande rätt ska vinst i utländskt lotteri tas upp till beskattning som inkomst av kapital om vinsten överstiger 100 kronor och inte är skattefri.

För pokerspelaren väntade inte bara en upptaxering på mångmiljonbelopp. Han fick också kännbara skattetillägg på 40 procent av det undanhållna beloppet. Skatteverkets beslut stod sig i överklaganden såväl till förvaltningsrätten i Uppsala som kammarrätten i Stockholm.

[Kammarrätten i Stockholm. Dom i mål 3102–3106–17. Hela akten inklusive förvaltningsrättens dom och Skatteverkets beslut finns i Acta Publicas arkiv.]

Influencern

En influencer har i huvudsak två intäktsben. Hen får ofta de produkter eller tjänster som hen gör reklam för. Därtill får hen också monetär ersättning för att de visar upp produkterna eller tjänsterna i sina sociala kanaler.

Vid en granskning av en av Sveriges största influencers uppdagades flera inbetalningar via Paypal till ett bankkonto. Därtill avslöjade

influncern själv i sina kanaler en lång rad av samarbeten med företag gällande kläder, skor, ögonfransförlängning, hårvård och hårförlängning, detox-te, tandblekning och körkortsutbildning.

Resultatet blev upptaxeringar och skattetillägg.

[Skatteverket. Beslut. Beslutsid: 18TD7135, MV2, MV5, 82-88911968. Beslutet finns i Acta Publicas arkiv.]

Bitcoinhandlaren

Bitcoin och andra kryptovalutor är, enligt Skatteverket, inte att likställas med utländsk valuta, och vinster ska därmed kapitalvinstbeskattas. Inte alla gör detta. Handelsplatserna för kryptovalutahandel ligger ofta utomlands och skickar inga automatiska kontrolluppgifter till de svenska skattemyndigheterna.

En person på västkusten sålde bitcoins ett år för nästan en halv miljon kronor och påföljande år för en kvarts miljon kronor. Ingen av försäljningarna togs upp i deklARATIONERNA. Skatteverket lade hela upptaxeringen till grund för skattetillägg.

[Skatteverket. Omprövningsbeslut. Referensnummer: 82-77461214 och 82-76523453. Besluten finns i Acta Publicas arkiv.]

Uthyraren

Airbnb har gett bostadsinnehavare goda möjligheter till extra inkomster. Genom annonsering på sajten kan attraktiva stugor, hus och lägenheter hyras ut på dags- eller veckobasis till priser som aldrig hade varit möjliga vid vanlig andrahandsuthyrning.

Det är dock inte bara semesterplanerare som granskar objekten på Airbnb hemsida. Också Skatteverket gör syn på sajten.

En innehavare av en attraktivt belägen hyresrätt i centrala Stockholm hyrde under ett år ut sin lägenhet via Airbnb vid 100 tillfällen. Totalt drog hon in närmare 150 000 kronor på uthyrningen.

Skatteverket fick uthyrningarna verifierade av Airbnb och kvinnan upptaxerades med vinsten och påfördes också skattetillägg.

[Skatteverket. Beslut. Beslutsid: 18TD5832. Beslutet finns i Acta Publicas arkiv.]

Så redovisar dokumenten otillåtna avdrag

Det finns ett närmast obegränsat antal fall där skatteobenägna företagare i alla branscher har försökt göra avdrag för privata levnadsomkostnader i företaget. Istället för att skatta ut vinster att köpa prylar för så försöker man istället låta företaget köpa dem för obeskattade medel.

Dessutom uppstår då också en möjlighet att dra av momsen vid köpet.

Gemålen

En företagare på västkusten, med tänjbara begrepp om sina egna och företagets pengar, lät inte bara bolaget låna pengar till sig själv, han lät till och med bolaget betala för sitt bröllop. De bokförda kostnaderna bestod av såväl vigsel som middag, taxiresa och bröllopsnatt på hotell. Därtill försökte bolaget göra avdrag för herrkläder som byxa och blazer. En vattenreningsmaskin införskaffades till den privata duschen. Flera abonnemang på olika kabelkanaler tecknades. Kostnader för pass och körkort och mycket annat fick företaget stå för.

Detta är typiska exempel på privata levnadskostnader som inte är avdragsgilla i en rörelse. Efter granskningen beslutade Skattetillverket om kraftiga upptaxeringar och skattetillägg.

[Skatteverket. Omprövningsbeslut avseende beslut 82-51088289. Besluten finns i Acta Publicas arkiv.]

Författaren

Utan att deklarerat bostadsförmån köpte en framgångsrik författares bolag en villa på landet att användas som skrivstuga. Huset inreddes med bolagets medel för ett sexsiffrigt belopp. Författaren lät också bolaget betala en badrumsrenovering i sin närliggande privatägda fastighet.

Skatteverket ansåg inte att permanentbostaden var att anse som en renodlad författarverkstad. För författaren beslutades om upptaxeringar och skattetillägg.

[Skatteverket. Beslut. Beslutsid: 19TD79646, 82-88987840 och 82-89466000. Besluten finns i Acta Publicas arkiv.]

Företagaren

Att systematiskt sätta upp kostnader på bolaget för privata inköp är frekvent förekommande i Skatteverkets beslut om skattetillägg för företagare. Ett exempel är en företagare som lät bolaget bekosta såväl renoveringen som inventarierna till ett privatägt hus – mer än 300 kilometer från orten där bolaget är verksamt.

Här är några exempel ur bokföringen på inköp till bolaget, som inte ens med det mest rymliga samvete, går att koppla till rörelsen: pysslböcker, familjesoffor, doftpinnar, hemmabiosystem, torktumlare, hårborttagningsmaskin, italiensk matsalsgrupp, bilningsspett, påslakan med barn- och fotbollsmotiv, madrass för dubbelsäng, och ett helt nytt komplett kök.

Ett exempel av flera ur företagarens redovisning: Verifikation A759: inköp på IKEA, 12 st muggar, grön växt, blomkruka, pedalhink, badrums-matta, 3 st avfallshinkar, 2 st vaser, konstgjorda blommor, hyllplan, 2 pkt pappersservetter, 2 st konsoler, bricka, golvlampa, vas + 6 doftpinnar, spegel, klädstång, servettställ, fårskin, grytlapp, grytvantar, köksställ, diskmedel, tillbringare, sil, durkslag, självhäftande krok, burk med lock, 3 st brandvarnare, bestick, osthyvel, skohorn, disksvampar, salt/peppar-strö, kärl + lock för källsortering, besticklåda, ställ för surfplatta, ståstöd, vägghylla och avfallspåsar.

Skatteverket fann vid syn att inget av ovanstående fanns i företagets lokaler. Konsekvensen blev kraftiga skatteböter.

[Skatteverket. Beslut. Beslutsid: 20TD120818 och 82-89472980. Besluten finns i Acta Publicas arkiv.]

Bluffakturor och svarta löner

Kostnader sänker vinst. I den vita ekonomin är kostnader därför någonting som företagsledaren helst vill minimera. Men i den svarta ekonomin kan höga bokförda kostnader vara positivt. De sänker den beskattningsbara vinsten. Om kostnaderna dessutom inte finns på riktigt så kan det innebära att de obeskattade medlen går rakt ner i fickan utan fiskala mellanhänder.

Handelsresande i fuskfakturor

I den svarta ekonomin finns flera aktörer som säljer osanna fakturor. En av dem, numera försatt i konkurs, var belägen i en förort söder om Stockholm. Affärsidén var att helt enkelt sälja falska fakturor till företag som ville slippa betala skatt. Pengarna slussades sedan vidare via utländska konton och växelkontor i Turkiet och Iran tillbaka till företagsledarens privata ekonomi. Bolaget omsatte flera miljoner kronor, men lämnade inga inkomstdeklarationer och betalade inga arbetsgivaravgifter. Samma belopp som bolaget fick slussades ograverat vidare till andra konton.

En företagare inom hotellbranschen var en av dem som anlät bluffaktura-företaget. Med stöd av en påstådd vattenskada betalade han över en miljon kronor för ”renoveringsarbeten”.

Efter revision av hotellverksamheten och bluffaktura-företaget drog dock Skatteverket slutsatsen att allt var hittepå, upptaxerade hotellägaren med miljonbelopp och påförde skattetillägg.

[Skatteverket. Beslut. Beslutsid: 82-76044745, 82-63481144, AG17, AG18, MV46 och MV53. Besluten finns i Acta Publicas arkiv.]

Underentreprenören

ID06-kort är ett id-kort med fotografi som används i byggbranschen för att säkerställa att endast behörig personal är på en arbetsplats. En vd för ett underentreprenörsföretag inom byggbranschen beställde 25 ID06-kort medan han bara redovisade lön för 7 anställda. Företagets uppdragsgivare uppgav att ännu fler anställda var verksamma vid bolaget. En uppdragsgivare kunde namnge 29 personer. Det fanns alltså ett stort antal personer som arbetat vid företaget utan att lön eller arbetsgivaravgifter hade betalats. Arbetade dessa möjligen ideellt?

Skatteverkets utredning visade att vd:n för underentreprenaden hade blivit fakturerad mångmiljonbelopp för underentreprenadsarbeten av en annan aktör. Varken denne eller bokföringen stod dock att finna. Verket kunde dock följa betalningsströmmarna tillbaka till vd:n för underentreprenaden, anhöriga till denne och till personer som inte fått lön men som bevisligen hade arbetat för bolaget.

Vd:n trodde sig ha funnit ett perfekt upplägg. Genom att ta in falska miljonfakturor i bokföringen kunde han tillgodogöra sig stora svarta pengar. En del av dessa användes till att betala svarta löner, resten stoppades sannolikt ner i hans egna fickor. Skatteverkets utredning ledde till upptaxeringar på flera miljoner och omfattande skattetillägg.

[Skatteverket. Beslut. Beslutsid: 20TD132379. Beslutet finns i Acta Publicas arkiv.]

Skatteparadisen

I dagens globala och digitaliserade ekonomi finns en lång rad aktörer som säljer tjänster som möjliggör för företag och enskilda att undgå beskattning med hjälp av komplexa gränsöverskridande system. Syftet är att minska beskattning genom att använda sig av skillnader i olika länders skattelagstiftning.

De mest kända uppläggen känner vi som Panama- och Paradisläckorna. I Panamaläckan har det i vissa fall rört sig om rena olagligheter, medan Paradisläckan synes ha handlat om avancerade skatteupplägg. Det har rört sig om avsevärda belopp som företag och förmögna svenskar har undanhållit från beskattning.

Panamadokumentet publicerades av The International Consortium of Investigative Journalists på internet i en föredömligt välorganiserad databas.⁷ Skatteverket tog intresserat del av de svenska namnen i läckan. Ett av dem var en företagare i södra Sverige. Han hade anlitat den famösa advokatbyrån Mossack Fonseca i Panama för att bilda ett bolag. Från detta hade sedan mångmiljonbelopp utbetalats till andra utländska

⁷ NJA 2013 s. 502.

konton. Ingenstans på vägen hade pengarna passerat svenska skattemyndigheter.

Skatteverket naglade fast honom för fem års oredovisade inkomster. Upptaxering och skattetillägg.

[Skatteverket. Beslut. Beslutsid: 18TD14599, 82-89312621, 82-89312628, 82-89312636, 82-89312637, 82-89312641. Besluten finns i Acta Publicas arkiv.]